

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЦЕНТР ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ
(УДЦПО)

Методичні рекомендації
про здійснення освітньої діяльності та
забезпечення освітнього процесу
у сфері художньо-естетичного напрямку позашкільної освіти
з урахуванням викликів сьогодення

*(додаток до листа УДЦПО
від 28.09.2023 р. № 09-26)*

Київ 2023

Система освіти є невід'ємною складовою суспільного життя країни та має реагувати на наявні в суспільстві виклики й потреби. Не є виключенням художньо-естетичний напрям позашкільної освіти – найчисельніший серед інших напрямів, який забезпечує навчання, виховання та розвиток дітей та задовольняє потреби в підготовлених фахівцях, готових до професійної діяльності творчих особистостей та створює умови для продовження навчання за творчими спеціальностями.

Популярність пісенних, музичних, хореографічних профілів зазначеного напрямку пояснюється привабливістю традиційних видів дозвілля українського народу та яскравістю виступів юних майстрів. Проте застарілість деяких форм і методів педагогічного процесу та імітація українськості значною мірою гальмують розвиток напрямку. Водночас якісне змістовне оновлення філософії напрямку у підходах до роботи з дітьми може забезпечити покращення результатів здобуття позашкільної освіти й сприяти культурно-мистецькому спрямуванню якісного українського контенту у світовій площині. Неабияке місце у цьому процесі відіграють дитячі творчі художні колективи. Не зважаючи на те, що така форма роботи дісталась у спадок з періоду радянської окупації України, творчі колективи є джерелом творчості, прояви прагнень і інтересів дітей у певному напрямку, виховують національну та громадянську ідентичність особистості, дають можливість проявити лідерські якості та вміння працювати в командні, що є м'якими навичками вкрай необхідними для подолання викликів майбутнього життя.

Kalush Orchestra, PROBASS Δ HARDI, Океан Ельзи, Kazka, Go_A та інші відомі колективи й артисти мають бути не лише поодинокими прикладами масового культурного експорту України, а й початком списку виконавців, які поширюють світом національну патріотичну ідею українського мистецтва, підкорюють своєю автентичністю, інтелектуальністю, мають wow-ефект для українського та світового слухача. Такого ефекту можна досягти завдяки розвитку художньо-естетичного напрямку позашкільної освіти. Тому важливим завданням сьогодні є оновлення його змісту, осучаснення підходів, засобів шляхом використання нових освітніх й управлінських технологій, а також синергетичний підхід всіх зацікавлених сторін для оновлення змісту позашкільної освіти художньо-естетичного напрямку.

Популярність надання послуг (і не тільки у сфері освіти, а й в дозвіллевій, розважальній, культурній інших сферах діяльності) у цьому сегменті значною мірою зростає завдяки зусиллям приватних суб'єктів господарювання. Державний та комунальний сегмент ринку таких освітніх та інших послуг не може не реагувати на конкуренцію. Вкрай важливим завданням всіх учасників ринку є об'єднання зусиль у цьому напрямі та концентрація уваги на головному їх споживачеві - дитині. Саме дитина має фокусувати на собі увагу всіх зацікавлених сторін і саме вона має бути головним замовником й мотиватором такої послуги.

Індикатором такої діяльності закладу може бути оновлена філософія в підходах до проведення конкурсів, фестивалів, творчих подій (івентів). Якісно організована система проведення таких подій може значною мірою вплинути на якість надання послуг у цій сфері і відповідно зацікавити споживача. Проектний

підхід в організації й проведенні івентів можуть мотивувати всі зацікавлені сторони (державний та недержавний сектор) до об'єднаних кроків з метою створення єдиної системи в підходах до заохочень діяльності в художньо-естетичному напрямі позашкільної освіти. Важливо інтегрувати весь цей процес в цілісну систему виховання громадянина України з чітко сформованою українською національною та громадянською ідентичністю, готового через творчість проявляти себе.

Зважаючи на це, Український державний центр позашкільної освіти в межах своїх повноважень та статутної діяльності пропонує наступні зміни в підходах до розуміння філософії художньо-естетичного напрямку позашкільної освіти:

зміну положення про почесні звання «Народний художній колектив» та «Зразковий художній колектив» (можливий перехід до рейтингової системи) та орієнтацію на проєкт «Мрія», презентований Президентом України;

зміна положення про Всеукраїнський фестиваль дитячої та юнацької творчості «Чисті роси»;

зміна підходів до організації та проведення міжнародних і всеукраїнських організаційно-масових заходів із залученням партнерів й використання джерел фінансування, які не заборонені законодавством;

поєднання в єдину цілісну систему плану заходів МОН, присвоєння почесних звань та фінансові преференції найкращим педагогам за підсумками року й на підставі рейтингової оцінки;

суттєве оновлення навчальних програм з позашкільної освіти для усіх профілів художньо-естетичного напрямку;

створення умов для рівного доступу до позашкільної освіти дітей та молоді із сімей, що тимчасово покинули окуповані території або зони бойових дій;

активне впровадження проєктних технологій у практику діяльності закладів позашкільної освіти художньо-естетичного напрямку;

розвиток клубної форми роботи;

задоволення потреб ринку праці у відповідних фахівцях, які після завершення навчання в закладі позашкільної освіти мають володіти необхідними компетентностями для просування на ринку креативних індустрій;

осучаснення системи мотивацій та заохочень творчо працюючих педагогічних працівників, які досягають значних успіхів у роботі з дітьми та молоддю;

залучення колективів закладів позашкільної освіти художньо-естетичного напрямку до підтримки ветеранів та учасників бойових дій, сімей, члени яких загинули, захищаючи незалежність України;

створення дієвої системи організації волонтерської діяльності дітей та молоді;

створення сучасної матеріально-технічної бази закладів позашкільної освіти художньо-естетичного напрямку, яка б відповідала вимогам часу;

створення Всеукраїнського фонду підтримки позашкільної освіти, який би мав можливість фінансувати найрейтинговіші заходи художньо-естетичного напрямку (як варіант – на умовах конкурсу мистецьких проєктів);

залучення міжнародних організацій для підтримки впроваджень освітніх ініціатив системи позашкільної освіти.

Пріоритетом розвитку художньо-естетичного напрямку на період 2023-25 рік є:

- збереження існуючої системи напрямку;
- розвиток кращих практик у всіх профілях напрямку;
- розвиток роботи з нашими вихованцями за кордоном;
- інтеграція з міжнародними фінансовими організаціями для створення спільного освітнього продукту, актуального для потреб наших вихованців.

Чинні навчальні програми для гуртків та творчих колективів художньо-естетичного напрямку позашкільної освіти розміщені на офіційних вебсайтах Українського державного центру позашкільної освіти (режим доступу: https://udcro.com.ua/metod_work/) та Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти» (режим доступу: <https://imzo.gov.ua/osvita/pozashkilna-osvita-ta-vihovna-robota/navchalniprogrami/hudozhno-estetichniy-napryam/>).

Навчальні програми, затверджені місцевими органами управління освітою, розміщуються на їхніх офіційних веб сайтах або відповідних методичних установ. Навчальні програми з позашкільної освіти, які отримали гриф МОН або схвалені до використання рішенням відповідної комісії Науково-методичної ради з питань освіти МОН та були унесені до переліку навчальної літератури, засобів навчання і навчального обладнання, рекомендованих МОН для практичного використання в закладах освіти у період чинності (21.07.2008 - 24.11.2020) Порядку надання навчальній літературі, засобам навчання і навчальному обладнанню грифів та свідоцтв Міністерства освіти і науки України, затвердженого наказом МОН 17.06.2008 № 537, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 10 липня 2008 р. за № 628/15319 (далі - Порядок), не обмежені у терміні дії наданого грифу, адже сам Порядок не містить такого обмеження.

Гриф «Схвалено для використання в освітньому процесі», наданий від 24.11.2020 по сьогодні у період чинності наказу МОН від 20.07.2020 № 931 «Про затвердження Порядку надання грифів навчальній літературі та навчальним програмам», зареєстрований у Міністерстві юстиції України 11 листопада 2020 року за № 1119/35402, та наказу МОН від 05.06.2023 № 675 «Про затвердження Порядку здійснення експертизи, надання грифів навчальній літературі та навчальним програмам» надається строком на п'ять років та спливає 01 липня відповідного року.

Український державний центр позашкільної освіти підтримує створення нових актуальних навчальних програм та методичних рекомендацій, які за змістом несуть національно-патріотичну складову, сприяють впровадженню кращих практик з різних жанрів художньо-естетичного напрямку (до прикладу навчальна програма «Секретний код вишиванки» з використанням національної традиційної символіки у виробках тощо.)

Попри те, що стаття 16 ЗУ «Про позашкільну освіту» не містить згадку про навчальну програму, наголошуємо, що у відповідності до пункту 4 розділу 2 Типової освітньої програми закладу позашкільної освіти, затвердженої наказом МОН від 05.01.2021 № 17, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 11 березня 2021 р. за № 308/35930, заклад позашкільної освіти може використовувати в роботі гуртків навчальні програми з позашкільної освіти, що

затверджені закладами освіти (педагогічними радами), іншими суб'єктами освітньої діяльності.

Такі навчальні програми з позашкільної освіти мають відповідати вимогам, що містяться у Законах України «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності», «Про заборону пропаганди російського нацистського тоталітарного режиму, збройної агресії Російської Федерації як держави терориста проти України, символіки воєнного вторгнення російського нацистського тоталітарного режиму в Україну», «Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії» та в інших актах законодавства.

Український державний центр позашкільної освіти завжди був і залишається відкритим до фахової дискусії, спрямований на розвиток позашкільної освіти координованих ним напрямів. Ви можете направити нам свої відгуки та пропозиції з окреслених у цих рекомендаціях питань.